

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพัฒนา (developmental study) เพื่อพัฒนากอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มพยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาลฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ 5 ปีขึ้นไป มีทั้งหมด 7 คน ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาในประชากรทั้งหมด
2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบกรอบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพที่ดำรงตำแหน่งบริหารตั้งแต่หัวหน้างานการพยาบาลหรือผู้ตรวจการหรือหัวหน้าหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพจากโรงพยาบาลและศูนย์ที่มีหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือเป็นพยาบาลชำนาญการ มีประสบการณ์ด้านการดูแลผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยเฉพาะในศูนย์ฟื้นฟูสภาพในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนทำหน้าที่ในการตรวจสอบกรอบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ดำรงตำแหน่งบริหารตั้งแต่หัวหน้างานการพยาบาลผู้ตรวจการหรือหัวหน้าหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ จากศูนย์สรีนทรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพแห่งประเทศไทยจำนวน 1 คน จากโรงพยาบาลศรีนครินทร์จำนวน 1 คนและจากโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าจำนวน 1 คนและจากโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกรายการสมรรถนะจากการทบทวนวรรณกรรมที่ได้จาก ตำรา วารสาร แนวคิด ทฤษฎี และข้อบัญญัติขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลฟื้นฟูทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ลักษณะเป็นแบบเติมคำ
3. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพรายบุคคล เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลฟื้นฟูที่ครอบคลุมลักษณะงานและการให้บริการของพยาบาลในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
4. เครื่องบันทึกเสียง
5. แบบประเมินกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ลักษณะแบบประเมินเป็น มาตรการส่วน 4 ระดับ คือ 4 หมายถึง จำเป็นมาก 3 หมายถึง จำเป็นปานกลาง 2 หมายถึง จำเป็นน้อย และ 1 หมายถึง ไม่จำเป็น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ นั้น ผู้ศึกษาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนประกอบด้วยหัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยทั่วไป 1 คน อาจารย์พยาบาลด้านอายุรศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 1 คน พยาบาลดำรงตำแหน่งผู้บริหารการพยาบาลซึ่งรับผิดชอบด้านทรัพยากรบุคคล 1 คนตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความชัดเจนของคำถาม (clarity) ความเหมาะสมของคำถาม (appropriateness) และความเหมาะสมของการจัดลำดับคำถามในการสัมภาษณ์ (sequence the questions) ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คนพิจารณาคุณภาพของแนวคำถาม แล้ว ผู้ศึกษาจึงนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน มาปรับปรุงแก้ไขแนวคำถาม ก่อนนำไปใช้

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาเสนอ โครงการร่างการค้นคว้าแบบอิสระต่อ คณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อทำการพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อนทำการศึกษา
2. ระยะดำเนินการศึกษา กระทำโดย ผู้ศึกษาขออนุญาตและขอความร่วมมือ จากผู้เข้าร่วมศึกษาโดยตรง พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมศึกษาคั้งนี้ โดยไม่มีการบังคับ และการตอบรับหรือปฏิเสธจะไม่มีผลต่อผู้เข้าร่วมศึกษาแต่อย่างใด นอกจากนี้ จะอธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา โดยยืนยันการรักษา ความลับของข้อมูลที่ได้ทั้งหมด และจะไม่มีการบันทึกชื่อของผู้เข้าร่วมศึกษาในรายงานการศึกษา ผู้เข้าร่วมศึกษามีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามที่รู้สึกไม่สบายใจที่จะตอบ รวมทั้งขอหยุดการเข้าร่วม การศึกษา ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ตลอดจนสามารถขอข้อมูลกลับคืนได้ทั้งหมด โดยไม่มีผลกระทบ ใดๆต่อผู้เข้าร่วมศึกษา และข้อมูลจากการเข้าร่วมการศึกษาคั้งนี้ จะถูกทำลายทิ้งทั้งหมดหลังสิ้นสุด การศึกษา การนำเสนอผลหรืออภิปรายข้อมูลของการศึกษาในรายงานการศึกษาจะเสนอในภาพรวม หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมศึกษาลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการศึกษาด้วย

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาคำเนิการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองภายหลังจากการได้รับการรับรองจริยธรรมจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยแล้ว ตามขั้นตอนคั้งนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสืออนุญาตรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เสนอต่อคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการขออนุญาตรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาคำเนิการพัฒนารอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยประยุกต์ใช้กลยุทธ์การพัฒนารอบสมรรถนะ ของ มาร์เรลลี และคณะ (Marrelli et al., 2005) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคั้งต่อไปนี้

2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ ในการพัฒนารอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อกำหนดกรอบสมรรถนะเฉพาะทาง ของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ให้ครอบคลุมลักษณะ

งานและการให้บริการของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพโรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ โดยบุคลากรพยาบาลในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบสมรรถนะครั้งนี้

2.2 การแสวงหาผู้ให้การสนับสนุน ผู้ศึกษาได้ทำการปรึกษาและขออนุญาตและทำหนังสือถึงหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและหัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยทั่วไปฯ โรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่

2.3 การสื่อสารแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความรู้และการดำเนินงาน แก่บุคลากรในหน่วยงาน โดยการขออนุญาตหัวหน้าหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพเพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการให้สัมภาษณ์และติดต่อประสานงานกับ ผู้ที่ถูกคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรง พร้อมชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินงานในการศึกษา

2.4 การวางแผนการรวบรวมข้อมูล โดย

2.4.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ โดยตรงและเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจในขั้นตอนการทำงานในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพยาบาลผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสัมภาษณ์หากรอบสมรรถนะพยาบาลฟื้นฟูจากพยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาลฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่ในการตรวจสอบกรอบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ดำรงตำแหน่งบริหารตั้งแต่หัวหน้างานการพยาบาล ผู้ตรวจการหรือหัวหน้าหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ จากศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพแห่งประเทศไทยจำนวน 1 คน จากโรงพยาบาลศรีนครินทร์จำนวน 1 คนและจาก โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าจำนวน 1 คนและจาก โรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่จำนวน 2 คน

2.4.2 การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เลือกวิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

2.4.2.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ ผู้ศึกษาทำการค้นคว้าจากตำรา วารสารทางวิชาการ ข้อบัญญัติขององค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพที่ครอบคลุมบริบทการทำงานของพยาบาลในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โดยสมรรถนะแต่ละด้านกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ผู้ศึกษาจะรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน แต่พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถ

ที่แตกต่างกันผู้ศึกษาจะแยกเป็นรายชื่อ สรุปเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วย
ฟื้นฟูสภาพที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

2.4.2.2 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ ผู้ศึกษาคัดเลือกตาม
คุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 7 คน และติดต่อขออนุญาตโดยตรงจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ
ทั้ง 7 คน แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ ที่จะขอสัมภาษณ์
แล้วดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

2.4.2.2.1 ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแนะนำตนเอง
บอกวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกเทปและจดบันทึก จากนั้นดำเนินการ
สัมภาษณ์ด้วยแนวคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ ที่ครอบคลุมลักษณะงาน
และการให้บริการของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
โดยสมรรถนะแต่ละด้านประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถอะไรบ้าง โดยเปิดโอกาสให้
ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างอิสระตามความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และการรับรู้
เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

2.4.2.2.2 ผู้ศึกษากล่าวทบทวนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญ เพื่อ
ตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อสิ้นสุดการ
สัมภาษณ์ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณคนละ 45-60 นาที

2.4.2.2.3 ผู้ศึกษาทำการถอดเทป รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการ
สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและประมวลสรุปเป็นกรอบ
สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพที่ครอบคลุมลักษณะงานและการให้บริการ
ของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพด้านปฏิบัติการพยาบาล โดยสมรรถนะแต่ละด้าน
กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ ที่มี
เนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ผู้ศึกษาจะรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน แต่พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถ
ที่แตกต่างกันผู้ศึกษาจะแยกเป็นรายชื่อ สรุปเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วย
ฟื้นฟูสภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.5 การระบุสมรรถนะและการกำหนดกรอบสมรรถนะ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการกำหนด
กรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ตาม
ขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.5.1 นำข้อมูลสมรรถนะแต่ละด้านที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และการ
สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ มาบูรณาการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยวิธีการจัด
กลุ่มข้อมูลพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถแต่ละด้านที่มีความหมายใกล้เคียงกัน รายการที่มีความ

ซ้ำซ้อน แสดงถึงการมีพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเดียวกัน ผู้ศึกษาจะนำมารวมเป็นข้อเดียวกัน รายการที่มีความแตกต่างผู้ศึกษาจำแนกเป็นรายชื่อ จัดเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ (ฉบับร่าง) ที่มีคำอธิบายความหมายที่ชัดเจนในแต่ละตัว

2.5.2 นำกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ร่วมประเมินและทำการตรวจสอบหาค่าความตรงของเนื้อหาเป็นรายชื่อ (I-CVI) พิจารณาสมรรถนะแต่ละด้านที่มีพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเป็นรายชื่อ โดยกำหนดตัวเลขเป็น มาตรฐานส่วน 4 ระดับ คือ 4 หมายถึง จำเป็นมาก 3 หมายถึง จำเป็นปานกลาง 2 หมายถึง จำเป็นน้อย และ 1 หมายถึง ไม่จำเป็น เกณฑ์การยอมรับ ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเป็นรายชื่อ เท่ากับ 1.00 (Polit & Beck, 2006) และพิจารณาตัดรายการสมรรถนะข้อที่มีค่า I-CVI ต่ำกว่าเกณฑ์ออก และกำหนดเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน ข้อมูลที่แตกต่างกันแยกเป็นรายชื่อ
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ ผู้ศึกษาทำการถอดเทปรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน ข้อมูลที่แตกต่างกันแยกเป็นรายชื่อ
3. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยฟื้นฟูสภาพ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ศึกษาพิจารณาตัดรายการสมรรถนะข้อที่มีค่า I-CVI ต่ำกว่า 1.00 ออก